[2021] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 599

ਨੱਥੂ ਸਿੰਘ

ਬਨਾਮ

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

(2021 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 522)

ਮਈ 28, 2021

[ਐਨ.ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਸੀਜੇਆਈ, ਸੂਰਿਆ ਕਾਂਤ ਅਤੇ
ਅਨਿਰੁਧ ਬੋਸ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973: ਧਾਰਾ 438 - ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ - ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈਣ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਲਈ 90 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਲਈ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ - ਅਜਿਹੀ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਦੁਖੀ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ - ਹੋਲਡ: ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਮਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ - 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 438 (1) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਅਸਾਧਾਰਣ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇ - 90 ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ, ਉਹ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਡਰੇ ਬਿਨਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਘੁੰਮ ਸਕਦੇ ਹਨ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ

ਆਯੋਜਿਤ **1. ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਅਗਰਵਾਲ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ**

ਧਾਰਾ 438, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। [ਪਾਰਸ 14, 16] [605- ਡੀ - ਈ, ਐੱਚ; 606- ਏ]

ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਅਗਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ) **(2020) 5 ਐਸਸੀਸੀ 1: [2020] 2 ਐਸਸੀਆਰ 1 - ਭਰੋਸੇਯੋਗ।**

2.1 ਧਾਰਾ 438, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦਾ ਫੋਕਸ, ਜਦੋਂ ਇਸਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 438 (1) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 438 (2) ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 438 (3) ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 438, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕੋ ਇਕ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ। ਧਾਰਾ 438 (1), ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਅਦਾਲਤ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 18, 19) [607- ਬੀ - ਡੀ]

2.2 ਧਾਰਾ 438, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ। ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 438, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਮਾਧਿਅਮ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ

ਸੀਮਾਵਾਂ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਧਾਰਾ 438 (1) ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ.ਪੀ.ਸੀ. ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਅਜੇ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਵਿਵਸਥਾ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 20, 21, 22) [607- ਐੱਫ - ਜੀ; 608- ਡੀ - ਐੱਫ]

3. ਧਾਰਾ 482, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲਪੀ.ਸੀ. ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਬੇਅੰਤ ਲੜੀ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਸਖਤ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਨਿਆਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਤਹਿਤ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਰਵਿਘਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 438, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਕੀਮ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 438 (1), ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ/ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੀਰਣ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਜਾਂਚ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ। ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 23, 24, 25) [608- ਜੀ; 609- ਏ - ਈ]

ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੱਬੀਆ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ **(1980) 2 ਐਸਸੀਸੀ 565 : [1980] 3 ਐਸਸੀਆਰ 383 - ਭਰੋਸੇਯੋਗ।**

<u>ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ</u>

[2020] 2 ਐਸਸੀਆਰ 1	**'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 13**
[1980] 3 ਐਸਸੀਆਰ 383	**'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 13**

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2021 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 522.

2021 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਿਸ. ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 2219 ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਿਤੀ 08.02.2021 ਤੋਂ।

ਧਰੁਵ ਗੌਤਮ, ਦੇਵਾਸ਼ੀਸ਼ ਚੌਹਾਨ, ਸ਼ਾਸ਼ਵਤ ਧਿਆਨੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਚਾਰੂ ਅੰਬਾਵਾਨੀ, ਸਰਵੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਘੇਲ, ਮੁਖਤਾਰ ਆਲਮ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੂਜਾ ਸਿੰਘ, ਆਮਿਰ ਖਾਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਿਵਰੰਜਨੀ ਰਲਵਾਟਾ, ਏ.ਡੀ.ਵੀ.ਐਸ. ਬਿਨੈਕਾਰ ਲਈ।

ਯਾਦਵ, ਅਸ਼ੋਕ ਕੇਆਰ ਤੇਬਾਰੀਆ, ਐਸ ਵਾਈ ਉਸਮਾਨੀ, ਜੁਗੁਲ ਕਿਸ਼ੋਰ ਗੁਪਤਾ, ਕੇ ਆਰ ਫਰੀਦੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ

ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਐਨ.ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਸੀ.ਜੇ.ਆਈ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਰਾਹੀਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

3. ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਹੁਕਮਾਂ 'ਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈਣ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਲਈ 90 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਲਈ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਅਜਿਹੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਦੁਖੀ, ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹਨ।

4. ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸੇ। ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਹਿਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ,

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਦਾ ਵਿਆਹ 14.02.2014 ਨੂੰ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ 02.01.2021 ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੇ ਮਸੂਰੀ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਬੀ ਅਤੇ 498 ਏ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 4 ਅਤੇ ਦਾਜ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 4 ਤਹਿਤ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 07/2021 ਦਰਜ ਕੀਤੀ।

5. ਦੂਜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਗਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੀ ਖੋਪੜੀ ਟੁੱਟ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਲਈ ਕੋਮਾ ਵਿਚ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਸਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਥਾਣਾ ਭਵਨ, ਸ਼ਮੀਲੀ ਵਿਖੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307, 504 ਅਤੇ 34 ਤਹਿਤ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 371/20 ਦਰਜ ਕੀਤੀ।

6. ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। 08.02.2021 ਅਤੇ 28.01.2021 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਰਾਹਤ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ। ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 08.02.2021 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

> “.... ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਅਤੇ ਪੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਚਿਦੰਬਰਮ ਬਨਾਮ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ, ਏਆਈਆਰ 2019 ਐਸਸੀ 4198, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 438 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਅਖਤਿਆਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅਸਾਧਾਰਣ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।
>
> ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ, ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਅੱਜ ਤੋਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੇਠਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਰਾਵਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਯੂਪੀ ਨੇ 2004 (57) ਏਐਲਆਰ 290 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ 2009 ਵਿੱਚ ਲਾਲ ਕਮਲੇਂਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ (3) ਏਡੀਜੇ 322 (ਐਸਸੀ) ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

7. ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਰਾਹੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

8. ਅਪੀਲ ਕਰਤਾਵਾਂ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਰਾਜ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ

9. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਵਿਦਵਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ, ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 438, ਕ੍ਰਿਮਿਨਲਪੀ.ਸੀ. ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਧਾਰਾ 438 (1), ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਕਮ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 438, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਘਿਨਾਉਣੀ ਹੈ।

10. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

11. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸਕਦੀ ਸੀ।

12. ਉਹ ਵਿਚਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 438, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

13. ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਅਗਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ), **(2020) 5 ਐਸਸੀਸੀ 1 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਧਾਰਾ 438,** ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

"91.1. ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 438 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ; ਇਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 437 (3) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 438 (2) ਤਹਿਤ ਆਮ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ; ਜੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਕੋਈ ਉਚਿਤ ਸ਼ਰਤ (ਰਾਹਤ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਜਾਂ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਸਮੇਤ) ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ।

91.2. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਮਰ ਜਾਂ ਮਿਆਦ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੁਬਾਰਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂ ਅਜੀਬ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

14. **ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਅਗਰਵਾਲ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 438, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀ.ਸੀ. ਤਹਿਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

15. ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਮਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ **ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਅਗਰਵਾਲ** (ਸੁਪਰਾ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸੀਮਤ ਮਿਆਦ ਲਈ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੰਮ ਕੁਝ ਸੌਖਾ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਨੂੰ **ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਅਗਰਵਾਲ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ।

16. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ। ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

17. ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 438, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ.ਪੀ.ਸੀ. ਧਾਰਾ 438 ਦਾ ਸਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ.ਪੀ.ਸੀ. ਹੇਠਾਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

438. ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼

(1) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਦਾਲਤ, ਹੋਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਰਥਾਤ: -

XXX

ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰੱਦ ਕਰੋ ਜਾਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰੋ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਥਾਣੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਫੜੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

XXX

(2) ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਝੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ-

XXX

(3) ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਥਾਣੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

18. ਧਾਰਾ 438, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀ.ਸੀ. ਦਾ ਫੋਕਸ, ਜਦੋਂ ਇਸਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ. ਧਾਰਾ 438 (1) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 438 (2) ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 438 (3) ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

19. ਧਾਰਾ 438, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕੋ ਇਕ ਸੇਧ ਧਾਰਾ 438 (1), ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਅਦਾਲਤ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਕੋਲ ਹੋਰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

20. ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਆਕਰਸ਼ਕ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਧੂਰਾ ਹੈ. ਇਹ ਹੁਣ ਧਾਰਾ 438, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 438, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਮਾਧਿਅਮ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਾਵਾਂ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੱਬੀਆ ਬਨਾਮ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ **ਵਿੱਚ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (1980) 2 ਐਸਸੀਸੀ 565,** ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ **ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਅਗਰਵਾਲ** (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ:

"26. ਸਾਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਤਰਕੁੰਡੇ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਤੱਥ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਤੇ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਝੁਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 438 ਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜੋ ਬੇਗੁਨਾਹ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 438 ਵਿੱਚ ਨਾ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਧਾਰਾ 438 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲਾਭਕਾਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ..."

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

21. ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 438 (1) ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੋਵੇ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀ.ਸੀ. ਉਪਰੋਕਤ ਕਥਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ. ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੱਬੀਆ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

22. ਜੇ ਧਾਰਾ 438 (1) ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ.ਪੀ.ਸੀ. ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਅਜੇ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਵਿਵਸਥਾ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

23. ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 438, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ.ਪੀ.ਸੀ. ਖੁਦ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਧਾਰਾ 482, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ.ਪੀ.ਸੀ. ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਬੇਅੰਤ ਲੜੀ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ।

24. ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਕਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ

ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਸਖਤ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਨਿਆਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਤਹਿਤ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

25. ਪਰ, ਅਜਿਹੀ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਰਵਿਘਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 438, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਕੀਮ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 438 (1), ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ/ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

26. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ: ਪਹਿਲਾ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ, 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 438 (1), ਕ੍ਰਿਮੀਨਲਪੀਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਅਸਾਧਾਰਣ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇ ਜੋ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। 90 ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

27. ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਹੁਕਮ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੁੰਮ ਸਕਦੇ ਹਨ

ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਡਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਆਪਕਤਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਜੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

28. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 2021 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 2219 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 08.02.2021 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ 2021 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਵਿਭਿੰਨ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 1700 ਵਿੱਚ 28.01.2021 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ 90 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

29. ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਦੀ ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

MANJEET SINGH
E. No. P/1882/2007 Advocate
Chamber No. 417 2nd Floor
Civil Courts, Rajpura
Mobile: 98726-56669